

KOR KİTAP - 19

CEPhone - I

ANARŞİZM Mi SOSYALİZM Mi? - J. V. STALİN

ÇEVİREN • A. FIRAT

KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-2283-00-4

Birinci Basım Kasım 2017

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgitmatbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

1407*
KİTAP

J. V. STALİN

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

Çeviren: A. FIRAT

 TEORI

1905 sonlarıyla 1906 başlarında, Gürcistan'da başını Kropotkin'in öğrencilerinden ünlü anarşist V. Çerkezişvili ile onun taraftarları olan Mihako Zereteli (Baton), Şalva Gogelya (Ş.G.) ve diğerlerinin çektiği bir grup anarşist, sosyal demokratlara karşı amansız bir kampanyaya girişmişti. Bu grup Tiflis'te "Nobati", "Muşa" gazetelerini ve başka gazeteleri çıkarıyordu. Bu anarşistler proletarya içerisinde hiçbir dayanağa sahip olmamalarına karşın yine de, sınıf-dışı ve küçük burjuva unsurlar arasında bazı başarılar elde ediyorlardı. J. V. Stalin "Anarşizm mi Sosyalizm mi?" genel başlığı altında yazdığı bir dizi makale ile bu anarşistlere karşı çıktı. Bu makalelerden ilk dördü Haziran ve Temmuz 1906'da "Akhali Çovreba" gazetesinde yayımlandı. Resmî makamlar gazeteyi yasakladıkları için, diğer makalelerin yayını gerçekleştirilemedi. "Akhali Çovreba" gazetesinde yayınlanmış olan bu makaleler Aralık 1906 ve 1 Ocak 1907'de "Akhali Droyeba" gazetesinde biraz değişik bir biçimde yeniden yayımlandı. Gazete redaksiyonu, makaleleri şu notla birlikte yayınlamıştı: "Kısa bir süre önce Memurlar Sendikası bize, anarşizm, sosyalizm ve benzeri diğer sorunlara ilişkin makaleler yayınlamamızı önermişti. (Bkz. 'Akhali Droyeba' sayı 3). Aynı isteği birkaç yoldaş daha belirtmişti. Biz de bu istekleri memnuniyetle karşılıyor ve söz konusu makaleleri yayınlıyoruz. Bu makalelere gelince, bazılarının daha önce Gürcistan basınında yayınlanmış olduğunu belirtmemiz gerekiyor. (Yazarın elinde olmayan nedenlerden ötürü bunlar tamamlanamamıştır.) Gene de, makalelerin tümünü eksiksiz olarak yeniden yayınlamayı gerekli bulduk ve yazardan bu makaleleri genel olarak anlaşılabilir bir dille yeniden gözden geçirmesini istedik ve o da bunu memnuniyetle yaptı." "Anarşizm mi, Sosyalizm mi?" broşürünün ilk dört bölümünün bu iki değişik biçimi, işte böyle ortaya çıktı. Devamı ise Şubat 1907'de "Çıveni Çovreba" gazetesinde ve Nisan 1907'de "Dro" gazetesinde basıldı.

"Çıveni Çovreba" ("Yaşamımız"): Tiflis'te, 18 Şubat 1907'den itibaren yasal olarak çıkan Bolşevik bir gazete. Bu gazete, J. V. Stalin tarafından yönetiliyordu ve 13 sayı yayımlandı. 6 Mart 1907'de ise "aşırı eğilimli" olduğu gerekçesi ile yasaklandı.

"Dro" ("Zaman"): "Çıveni Çovreba"nın yasaklanmasından sonra, 11 Mart ile 15 Nisan tarihleri arasında Tiflis'te çıkan Bolşevik bir gazete. Bu gazetenin de yöneticisi Stalin'di ve redaktörleri arasında M. Çakaya, M. Davitaşvili de vardı. 31 sayı çıkmıştır.

Almanca basımın notu.

J.V. Stalin, “Anarşizm mi Sosyalizm mi?” adlı broşürü –bir dizi makale biçiminde– 1906 yılında yazdı, ama bu makalelerde savunduğu tezlerden birinden daha sonra vazgeçti. Stalin, o zamanlar, sosyalist devrimin başlıca önkoşullarından birinin, proletaryanın, nüfusun çoğunluğunu oluşturması olduğunu savunuyordu. O sıralarda Marksistler tarafından savunulan bu teze göre, yetersiz kapitalist gelişme nedeniyle, proletaryanın, nüfusun çoğunluğunu oluşturmadığı ülkelerde, sosyalizmin zaferinin olanaksız olduğu kabul ediliyordu. Bu tez, hem Bolşevikler, hem de diğer ülkelerin Marksist partileri tarafından benimsenmişti. Ancak, Avrupa ve Amerika’da kapitalizmin daha sonraki gelişmesi, emperyalizm-öncesi kapitalizmden tekelci kapitalizme geçiş ve Lenin tarafından ortaya konulan, kapitalizmin eşit olmayan gelişme yasası, bu tezin artık yeni koşullara uygun düşmediğini gösterdi. Kapitalizmin gelişmesinin henüz doruğuna ulaşmadığı ve proletaryanın nüfusun çoğunluğunu oluşturmadığı, ancak, kapitalizm cephesinin proletarya tarafından yarılacak kadar zayıf olduğu tek tek ülkelerde, sosyalizmin zaferinin tümüyle olanaklı olduğu ortaya çıktı. J.V. Stalin’in yapıtları SBKP (B)-MK, Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından toplu olarak basılırken, Stalin’in kendisi, bu konuya ilişkin açıklamasını Ocak 1946’da, 1. Cildin Önsözünde yapmıştır. Okuyucu kitabı okurken bu noktayı göz önünde bulundurmalıdır.

Kor Kitap

iINDEKİLER

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?	11
I - Diyalektik Yöntem	15
II - Materyalist Teori	29
III - Proleter Sosyalizmi	47

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

Çağdaş toplumsal yaşamın odağı sınıf mücadelesidir. Bu mücadelede, her sınıfa kendi ideolojisi yol gösterir. Burjuvazinin kendi ideolojisi vardır; buna liberalizm denir. Proletaryanın da kendi ideolojisi vardır; bu, bilindiği gibi sosyalizmdir.

Liberalizme, bütün ve bölünmez bir şey olarak bakılmamalıdır: Liberalizm, burjuvazinin çeşitli tabakalarına uygun düşen çeşitli akımlara bölünmüştür.

Sosyalizm de bütün ve bölünmez değildir: Sosyalizmde de çeşitli akımlar vardır. Burada amacımız liberalizmi incelemek değildir; en iyisi bunu başka bir zamana bırakalım. Amacımız okuyucuya yalnızca sosyalizmi ve onun akımlarını tanıtmaktır. Kanımızca bu onun için daha ilginçtir.

Sosyalizm başlıca üç akıma ayrılır: Reformizm, anarşizm ve Marksizm.

Reformizm (Bernstein ve diğerleri) için sosyalizm yalnızca uzak bir hedeftir ve başka da bir şey değildir. Reformizm, sosyalist devrimi fiilen reddeder ve sosyalizmi barışçıl yoldan kurmaya çalışır. Reformizm sınıf mücadelesini değil, sınıf işbirliğini öğütler. İşte bu reformizm günden güne parçalanmakta ve günden güne bütün sosyalist belirtilerini kaybetmektedir ve kanımızca reformizmin, burada, sosyalizmin belirlendiği bu makalede incelenmesi hiç de gerekli değildir.

Ama Marksizme ve anarşizme gelince durum bambaşkadır: Bugün, her ikisi de sosyalist birer akım olarak kabul edilmekte, her ikisi de birbirine karşı acımasız bir mücadele vermekte, her ikisi de kendini proletaryaya gerçek sosyalist öğreti olarak sunmaya çabalamaktadır. Bu nedenle her iki akımı da incelemek ve birbirleriyle karşılaştırmak, okuyucu açısından son derece ilginç olacaktır.

Biz, “anarşizm” sözü edildiğinde hor görürcesine yüzünü çeviren, eliyle tersleyen ve “tam da incelenecek şeyi buldunuz, bunun sözünü bile etmeye değmez!” diyenlerden değiliz. Ve böylesine ucuz bir “eleştiri”nin hem değersiz, hem de yararsız olduğuna inanıyoruz.

Ayrıca anarşistlerin “kitlelerinin olmadığı ve bu nedenle de öyle tehlikeli olmadıkları” düşüncesi ile avunanlardan da değiliz; sorun bugün kimin ardından daha çok kitlenin gittiği değildir ve söz konusu olan şey, öğretinin özüdür. Eğer anarşistlerin “öğreti”si gerçeği ifade ediyorsa, bu durumda elbette ki kendi yolunu açacak ve kitleleri etrafında toplayacaktır. Yok, eğer geçersiz ve yanlış bir temel üzerinde kurulmuşsa, uzun zaman dayanamayacak ve ayakları havada kalacaktır. Ancak, anarşizmin geçersizliğini kanıtlamak gerekir.

Bazıları Marksizmle anarşizmin aynı ilkelere sahip olduklarını ve aralarında yalnızca taktik görüş ayrılıkları bulunduğunu, bu nedenle de kendilerince bu iki akımı birbirinin karşısına koymanın tümüyle olanaksız olduğunu söylüyorlar.

Ama bu büyük bir yanılgıdır.

Biz, anarşistlerin, Marksizmin gerçek düşmanları oldukları görüşündeyiz. Bunun sonucu olarak gerçek düşmana karşı

gerçek bir mücadele verilmesinin zorunlu olduğunu da kabul ediyoruz. Bu nedenle, anarşistlerin “öğreti”sini başından sonuna kadar incelemek ve her yönüyle iyice değerlendirmek gerekir.

Sorun, Marksizm ve anarşizmin, her ikisinin de mücadele arenasında sosyalist bayrak altında görünmelerine karşın farklı ilkelerden temellenmeleridir. Anarşizmin temel taşı bireydir ve ona göre bireyin kurtuluşu, kitlenin, kolektifin kurtuluşunun başlıca koşuludur. Anarşistin düşüncesine göre, birey kurtulmadığı sürece, kitlenin kurtulması olanaksızdır ve bu nedenle de sloganı, “Her şey birey için”dir. Buna karşılık Marksizmin temel taşı kitledir ve ona göre kitlenin kurtuluşu, bireyin kurtuluşunun başlıca koşuludur. Yani, Marksizme göre, kitle kurtulmadığı sürece bireyin kurtuluşu olanaksızdır ve bu nedenle de sloganı, “Her şey kitle için”dir.

Açıktır ki burada söz konusu olan şey, yalnızca salt taktik görüş ayrılıkları değil birbirini yadsıyan iki ilkedir. Makalemizin amacı, birbirine karşıt olan bu iki ilkeyi karşı karşıya getirmek, Marksizmle anarşizmi karşılaştırmak ve üstünlük ve zaaflarını açığa çıkarmaktır. Burada okuyucuya hemen, makalenin planını tanıtmayı gerekli buluyoruz.

Önce işe Marksizmi nitelemekle başlayacağız; bunun yanı sıra anarşistlerin Marksizme ilişkin görüşlerine değindikten sonra, bizzat anarşizmin eleştirisine geçeceğiz. Bunun için de diyalektik yöntemi, anarşistlerin bu yöntemle ilişkin görüşlerini ve bizim eleştirimizi; materyalist teoriyi, anarşistlerin bu konudaki görüşlerini ve bizim eleştirimizi (burada sosyalist devrimden, sosyalist diktatörlükten, devrimin asgari progra-

mından ve genel olarak taktikten de söz edebiliriz), anarşistlerin felsefesini ve bizim eleştirimizi, anarşistlerin sosyalizmini ve bizim eleştirimizi, anarşistlerin taktiğini ve örgütlenmesini açacak ve sonunda da elde ettiğimiz sonuçları açıklayacağız.

Küçük topluluk sosyalizminin savunucuları olarak anarşistlerin gerçek sosyalistler olmadıklarını kanıtlamaya çalışacağız.

Ayrıca proletarya diktatörlüğünü reddettiklerinden dolayı anarşistlerin gerçek devrimciler olmadıklarını da kanıtlamaya çalışacağız...

Şimdi soruna geçelim.

I - DİYALEKTİK YÖNTEM

"Varolan ne varsa... yalnızca, herhangi bir hareket sayesinde var olmakta ve yaşamaktadır... Bizler, üretici güçlerin geliştiği, toplumsal ilişkilerin yıkıldığı sürekli bir hareketin içinde yaşıyoruz..."

K. Marx

Marksizm, yalnızca sosyalizmin teorisi değil, aynı zamanda kendi içinde bütünlüklü bir dünya görüşü, Marx'ın proleter sosyalizminin mantıksal olarak içinden çıktığı felsefi bir sistemdir. Bu felsefi sistemin adı, diyalektik materyalizmdir.

Bu nedenle, Marksizmi açıklamak aynı zamanda diyalektik materyalizmi açıklamak demektir.

Peki ama bu sistemin adı neden diyalektik materyalizmdir?

Çünkü bu sistemin *yöntemi* diyalektik, *teorisi* de materyalisttir. Diyalektik yöntem nedir?

Toplumsal yaşamın sürekli bir hareket ve gelişim içinde olduğu söyleniyor. Bu doğrudur, yaşam hiç değişmeyen ve katı bir şey gibi görülemez; o hiçbir zaman aynı düzeyde kalmamaktadır, sonsuz bir hareket içindedir ve sürekli geçip gitmekte olanla, gelişmekte olandan oluşur. Bu nedenle yaşamda her zaman *yeni* ve eski, gelişen ve *yok olmakta olan, devrimci ve karşı devrimci olan* vardır.

Diyalektik yöntemle göre, yaşam gerçekte nasılsa öyle incelenmelidir. Yaşamın sürekli bir hareket içinde olduğunu gördük, dolayısıyla yaşamı bu hareket içinde incelemeli ve bunun sonucu olarak da şu soruyu sormalıyız: Yaşam nereye doğru gidiyor? Gördük ki yaşam, sürekli bir geçip gitmekte olanla bir gelişmekte olan tablosu oluşturmaktadır. Dolayısıyla görevimiz, yaşama, geçip gitmekte olan ve gelişmekte olan bir şey olarak bakmak ve şu soruyu sormaktır: Yaşam içinde geçip gitmekte olan yön hangisidir, gelişmekte olan yön hangisi?

Yaşam içinde yeni oluşmakta ve gündün güne gelişmekte olan şey, karşı durulmaz bir şeydir ve ileriye doğru yaptığı hareket engellenemez. Yani, eğer yaşamda proletarya bir sınıf olarak oluşuyorsa ve gündün güne geliyorsa, bugün henüz güçsüz ve sayıca az da olsa, sonunda zafere ulaşacaktır. Neden? Çünkü gelişmekte, güçlenmekte ve ilerlemektedir. Bunun tersi olarak da yaşam içerisinde yaşlanmakta ve mezara doğru gitmekte olan şey bugün henüz dev gibi güçlü olsa bile, kaçınılmaz olarak yenilgiye uğrayacaktır. Yani, örneğin, eğer, toprak, burjuvazinin ayağının altından yavaş yavaş kayıyorsa ve burjuvazi gündün güne geriliyorsa, bugün ne kadar güçlü ve sayıca çok olursa olsun, sonunda yine de yenilgiye uğrayacaktır. Neden? Çünkü bir sınıf olarak çürümekte ve gittikçe güçsüzleşmekte, yaşlanmakta ve yaşam için bir safra haline gelmektedir.

Şu bilinen diyalektik ilke de bunun için söylenmiştir: Gerçek olan, yani gündün güne gelişmekte olan her şey akla uygundur ve gündün güne dağılmakta olan her şey akla aykırıdır ve bu nedenle yenilgiden kurtulamayacaktır.

Bir örnek: Geçtiğimiz yüzyılın seksenlerinde, Rus devrimci aydınları arasında büyük bir anlaşmazlık ortaya çıktı. Halkçılar, “Rusya’nın kurtuluşu”nu gerçekleştirebilecek olan ana gücün, kır ve kent küçük burjuvazisi olduğunu iddia ediyorlardı. Marksistler, neden diye sorduklarında da kır ve kent küçük burjuvazisinin bugün çoğunluğu oluşturduğunu ve ayrıca yoksul olduklarını ve sefalet içinde yaşadıklarını söylüyorlardı.

Marksistler ise şöyle yanıtlıyorlardı: Kır ve kent küçük burjuvazisinin bugün çoğunluğu oluşturduğu doğrudur ve gerçekten de yoksuldurlar, ama sorun bu mudur? Küçük burjuvazi uzun süreden beri çoğunluğu oluşturmaktadır, ama “özgürlük” mücadelesi için proletaryanın yardımı olmaksızın hiçbir inisiyatif gösterememiştir şimdiye kadar. Neden? Çünkü küçük burjuvazi, bir sınıf olarak, büyümemekte, tersine günden güne dağılmakta ve burjuvazi ve proletarya olarak ayrışmaktadır. Diğer yandan, bu konuda, yoksulluk da belirleyici bir önem taşımamaktadır: Örneğin “serseriler” küçük burjuvaziden daha da yoksuldur, ama kimse onların, “Rusya’nın kurtuluşu”nu gerçekleştirebileceğini iddia edemez.

Görüldüğü gibi sorun, hangi sınıfın bugün için çoğunlukta olduğu ya da daha yoksul olduğu değil, hangi sınıfın güçlenmekte ve hangisinin dağılmakta olduğudur.

İşte, proletarya, sürekli gelişen ve güçlenen, toplumsal yaşamı ileri doğru iten ve tüm devrimci unsurları kendi etrafında toplayan tek sınıf olduğundan dolayı, görevimiz, onu, bugünkü hareketin ana gücü olarak kabul etmek, onun saflarına katılmak ve onun ilerici çabalarını kendi çabalarımız olarak benimsemektir.